

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 42. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-palladius05val-shoot-idm140381311688240.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

En anden formaning til folckit at de tage deris tiid uare.

Saa bør eder nu att tage eders tid uare som i leffue her paa iorden, och tencker att uor herre Iesus gred offuer Ierusalem by, fordj de uille icke tage deris tid uare och sagde dem huorledis det uilde gaa med dem, som det ochsaa gich med dem førretyffue aar der effter 43 att der flød mandebloed udaff alle porte i Ierusalem, och den ene steen bleff icke liggende paa den anden udj den heele stad, alleniste fordj de vilde icke tage deris tiid uare paa huilken hand besøgte dem, och andre disimellom kom til hannem aff lange ueye, och uaar hoes hannem paa tredie dag och hørde hannem, saa at hand motte end spiise dem førend de foer hiem huer til sit, paa det at || de schulle icke suelte paa veyen, nu sidder du her i sognen och hoes kirken, och haffuer ickun en deylig spatzere uey til din sognekirke, och weest att du faar det samme at høre som Christus lerd selff, och alligeuel vil icke tage din tid uare, eller gaa saa langt effter guds ordt och din salighedtz lerdom. Skeer dig icke ret om gud straffer dig, skeer dig icke ret om du bliffuer til en stackarl och stimper, ia, scheer dig icke ret om du suelter ihiel til lifff och siel.

Mange meener at kunde de ickun faa deris næring och biering, deris hulle och fylle her paa iorden, kunde komme op offuer deris ieffn christen der ligger meer machtt paa, det er en føye och ringe ting om deeris siels salighed det er snart end. Ia min uen, gach ichun hen udj 8 eller 14 dage och æed intet och drick intet och iee huorre got det uil gjøre dit legome, saa kandst du och uiide huore got det uil gjøre din siel naar du est lenge tilsammen fra guds ord och icke uil tage din tid uare. ||

Fire tider bør oß at uare paa; den første ehr naadens tiid eller vor liffs tiid, den anden vor døds tiid, den tredie vor dombs eller regentchabs tiid, och den fierde ehr glædens eller piinens tiid. Di fire haffuer uj at mercke och vare paa som oß ligger macht paa.

Den første tiid, er al den stund ui kunde gaa och staa her paa iorden och søge til kirke indtil ui komme paa vor siuge seng.

Den anden tiid er, enten paa uor siuge seng, eller udj uor liiffs nød, indtil ui dør fra denne verden.

Den tredie tid ehr naar uort legome och siel erre atschilde, och ui schulle hæden for dommen och gjøre 44 regenschab. Det ehr got at uerre fogit, pleyer mand at sige, skulle mand icke gjøre regenschab, som i hører en tiid om aarit, om den hosbonde som gjorde regenschab med sine suenne.

Den fierde tiid ehr den euige tiid, enten udj glæde udj himmerigis rige, eller udj piinen udj helffuedis affgrund, effter som ui haffuer tiltient med uor tro eller vantro. ||

Saadanne fire tider bør oß at giffue ret uel acht paa, och derfor offuer alt uare paa den første tiid som ui erre nu udj, at ui kunde nu høste ind det som ui kunde udj fremtiden trøste och husvale oß med och vor fattig siel.

Thj det er icke for denne tiid alleniste att gjøre, men der uil uißeligen (saa sant som ui sidde her til haabe, gud holde sin fred offuer oß) komme den anden tiid, att haffuer du flitteligen hørt guds ord i denne tiid, da uel dig, men haffuer du forachtet och forsmætt det, da schalt du see huore den lede dieffuel schal komme ombore med dit hierte och komme dig til at falde udj mishaab med lifff och siel som mand slucker it lius ud.

Da faar du at see om guds ord haffuer smagt dig uel eller ilde udj dit leffuende lifffue. Det finge ui at uide uden for Kiøbenhaffn i aar paa kyndelmyße afften eller den dag nest for kyndelmyße afften, om vore fattige naboer och gienboer, nogit nær vid firesindtztyffue fattige fiskere som stoed ude paa isen imellom skibene och Saltholm och stangit aaell || wdj deris rette fangen arbeid och biering, och uiste dennem ingen liffs fare udj al verden, førend det gandtsche støcke jis, som de stod paa, brast neder paa alle sider omkring dennem, och de komme udj haffuet til deeris beltested, och flød saa hen ud att haffuit paa jisen tilsammen, indtil at de bleff atschilde, somme til detthe lifff, och somme til det euige lifff, fordj at somme bleff reddit och komme op til Amager, somme til Saltholm, och somme flød end hen paa jißangel omkring Malmøe, heden imod Falsterboe, och komme ind til Malmøe igien, och vandet bleff tyckerit aff *dem, saa at de bleff end uid lifffuit och 45 komme hiem igien, men otte eller nj och tyffue fattige fischer de drucknede och døde udj det vand, deeris fattige hustruer och børn leffuer effter paa denne dag udj Kiøbenhaffn.

Den tiid de vor saa tilsammen och fløde heden paa iisen, da motthe mand høre som de sagde for oß der hiemkomme, huilke der haffde hørt guds hellige ord flittelig udj Kiøbenhaffn, som ui ma a uel giffue Kiøbenhaffns indbøggere dett ord at de høre saa gierne guds ord, och søger saa || samdrehteligen til prædicken, som de gjør udj nogen bye udj Danmarchkis rige, huer kiøbsted wfortalt, huilkit ieg schriffuer och andre til it gott exempel och efftersiun.

Der uor en iblant de fattige fischere wid naffn Hans Bendt søn fød udj Ottense min gammel discipel med salig ihukommelse, hand och nogen andre raabte til deris staldbrødre och sagde, kiere brødre och goede naboer, lader oß icke falde udj mishaab for ui schulle døde wdj dette vand, lader oß nu see om ui haffuer nogen tid hørtt guds ord udj vor liffs tid, det uil nu gieide, ui seer den viße død for vore øyen, her maa vj bliffue det maa icke andet verre, och begynte at siunge denne sang som ui nu siunge for prædicken, nu bede ui den hellig aand, det uor aff hiertet de siunge. Der denne vor ude, da siunge de denne sang offuer deeris egen død, som ui fiunge offuer liig naar ui det jorde; med glæde och frijd far vj nu hen etc.: Der uor fuld liden glæde paa ferde med dem, huo der uilde skaade dette kiød och blod, och huo der haffde seet huore dj foer heden, meden den glæde vor udj deeris hierter, || at di haffde flitteligen hørt guds ord udi deeris uelmacht, derfor kunde de nu setthe tro der til och trøste dem der med, og uiste uel at deeris siel schulle icke fordømmis alligeuel at deeris legome schulle ligge och kastis och siunckis udj det vand til dømme dag, derforre uor dj saa frjmodige och falder dybere ind paa iisen paa deeris knæ op indtil armhullerne udj vandet, och bad gud at hand uille tage 46 dem bort udj goed tiid och sagde til huer andre, kiere brødre och goede naboer, huilke gud uil endnu spare, attj kunde komme hiem igien fra denne haffsnød, siger vore fattige hustruer och børn goede natter och seer dennem til goede for guds schyllid, men ui maa icke meere komme hiem til dem her udj verden. Saa sagde de huer andre goede natter, och fulde saa fra huer andre paa støcker iis, och sanck der hen udj guds vold och naade, och er icke endnu funden flere end to oppe til denne side, der ieg veed aff at sige.

Mine kiere venner, de ginge her om morgenen udj deeris rette embede och biering til deris rette arbeide och næring, och achtet dem || hiem igien om afftenen til deeris hustruer och børn med guds gaffuer mig och andre deris bymend Kiøbenhaffns borgerre til goede och gaffn som dj pleyede at selge oß paa torffuit huad gud unte dem, der maatte dj bliffue och døde dj goede martyres for gud i deris retfangen arbeid och biering som de vore tilkallede aff gud: Vor herre Iesus giffue dem och oß med alle christne en glædelig opstandelse tilhobe paa domme dag amen:

Naar ui kommer udj saadan liffs och siels fare til land och uand, wor det icke uden paa vor siuge seng, da faa ui at see om guds ord haffuer smagit oß vel udj uort leffuendis liff, derfor ehr det icke for denne tid at gjøre, men for den tid her kommer effter, udj huilken ui schulle tære ud til vor siels trøst och husualelse, det som ui nu høste ind, seer derfor til huorlunde i høste ind i denne tiid.

Ia huad uil i sige om uor døds tiid, den kommer siden vor doms tid, da uil det nappe och gieide for aluor naar regenschab schal giøris. Gud uil icke høre regenschab med dig for mange øxen eller daller du haffuer hafft her udj || werden, huor riig eller fattig du haffuer uerit, men huor rigelig du haffuer hørt guds salige ord, annammit hans sacramenter med andre hans goede gaffuer, huorledis du 47 haffuer beuiist din tro til guds ord, imod din fattige næste, derom uil regenschab giøris.

Iaa gud kand och uil giffue oß alle de synder til som ui gjør imod hannem och vor næste her paa iorden aff legomens skrøbelighed, om ui dennem fortryde, om ui uille rette och bedre oß och bede om naade och søndernis forladelse i Iesu naffn, men denne ene synd om ui forachter hans hellige ord, icke setter tro der til, och døde der hen udj, kand hand icke lide, derfor uil hand euige forbande och fordømme oß med dieffuelen udj helffuedis affgrund: saa at en guds ords forachtere som icke uil nu udj denne tid annamme Iesum Christum for en saliggjørere som hand malis for i vor credo, hand schal paa dommedag annamme hannem for en streng dommere som hand malis bag i uor credo.

Och for denne grumme dom at høre aff den sande vor herre Iesu Christo, som hand hær och nu udj denne tid saa haardelig forachter, saa uil uor herre Iesus tale til hannem och sige. ||

Du arme ormekrop, du arme formaledidede synder ieg gaff dig kirke och klokke, ieg gaff dig sognepræst och sognedegn, ieg gaff dig prædickestoel, funt och altere, ieg streckit mine hænder ud paa kaarsens gallie for dig, ieg gaff mig i døden for dig, ieg gaff dig din fornufft och femb sind at du vorst io icke forbjltrit eller galen, ieg gaff dig øre at høre med, du motte io haffue hørtt dig om, men du schammelige och ichendelige forachtet mine salige ord, kom icke til din sognekirke, loed din stoel staa tom tidt och offte, andre til it ont exempel och efftersiun och dig self til fordømmelse, tørst du tro du arme krop att ieg kand icke nu saa uel forachte dig for min himmelsche fader och for hans hellige engle, som du forachtet och forhaanit mig nedre paa iorden: Mindis du dig icke en tiid at haffde hørt, huad ieg sagde om dig och dine lige der ieg vor selff persoanlig i verden med det kiød och blod som ieg annammit aff min kiere moder iomfru Maria, da sagde 48 ieg saa, at huo som mig icke uil bekiende her paa iorden for mennischen, ieg schal icke bekiende hannem for min himmelsche fader och for alle hans engle, ia huo mig gjør || til schamme her paa iorden, ieg schall gjøre hannem tilschamme igien for min fader och for alle hans engle, du est vißelig en aff dem, derfor haffuer ieg nu intet med dig at gjøre, far bort for alle dieffuelene, och uer med dennem til ævig tid udj helffuede, fraschildt fra min fader, fra min faders ansigt, hans vredis ansickt schal du faa at see til euig tid. Gaar bort fra mig i formaledidede til den ild som eder ehr beredt med dieffuelen och hans engle och hans selfchab.

Det uil icke klinge uel for dine ørne, om du haffuer forachtet guds ord och forsømmit din salighedtz tiid, der uil giøris it scharpt regenschab, det uil icke gaa saa slet til som du kand sidde oc spotte guds ord naar du

faar en kand øll i dit hoffuit paa dig, ia dieffuelen ehr icke saa grum som dj male den aff for oß, hælfuedis ild ehr icke saa hæed som dj prædicke for oß, de sige att der er ingen bond udj helffuede, kunde vj icke løbe nedden ud igien, far heden och forfar det, du forachtere, du fanger uel en tidende der aff, du schalt uaage om en kaald drøm, wden vor herre Iesus Christus liuffuer. Men hand kand iche lyffue for hand er sandhed, derfor maa du ua||re til dig saa mart i dag som i morgen, dett gielder dig siden enten himmerigis rige i glæde, eller helffuedis affgrund udj pinen, du maat her schicke til huilcken du uilt, naar din sognepræst, prouisten och ieg haffuer sagt dig dett, saa bliffuer ui frj paa dommedag med en goed samuittighed, sielff schalt du da berre din seck til mølle, du kandt io icke schyde paa at det er dig ey sagt tilforne, dersom du ellers haffde uilt set tro til guds ord.

Derfor kiere børnlille, ehr det høytid att i søge altid til eders sognekirke for saadanne tidens schyld som her uil effterkomme, att i motte bliffue bistantig paa hin dag der alle hierter schulle opluckes.